

Taršaus kuro apmokestinimas

Nevyriausybinių organizacijų tai palaiko, bet siūlo numatyti pagalbą skurdžiau gyvenantiems

Rita GRINIENĖ

VšĮ „Baltijos aplinkos forumas“
direktoriaus pavaduotoja

Atkelta iš 9 p.

Lengvatos ūkininkams – lieka

Nevyriausybinių organizacijų atstovai pastebi, kad Akcizų įstatymo pakeitimuose numatyti papildomų tiek saugumo, tiek CO₂ tarifų dydžiai – politinių kompromisų Seimo komitetuose vaisius. Deja, panašu, kad ūkininkai ir vėl išsiderės išimčių. Žadama palikti dabar galiojantį mažesnę tarifą žaliajam dyzelinui.

Lietuva jau dabar susiduria su grėsmingais klimato kaitos padariniais – sausromis, sniego dangos mažėjimu, dažnėjančiais ir mažiau prognozuojamais ekstremaliais reiškiniais. Pirmieji, kas jaučia šiuos padarinius – būtent ūkininkai. Tuo tarpu žemės ūkis yra trečias sektorius Lietuvoje pagal daugiausiai išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. O į žemės ūkio techniką pilamas kuras į šiuos skaičiavimus net nepatenka, jis priskiriamas transportui. Subsidijų žaliajam dyzelinui turi nelikti. Tik taip paskatinsime ūkininkus kuro naudoti mažiau ir imtis atsakomybės mažinant savo poveikį gamtai. Kuo greičiau turime ryžtingai atsakyti visų subsidijų išskastiniam kurui.

Suvienodins visas kuro rūšis

Pelkių atkūrimo ir apsaugos fondo direktorius Nerijus Zableckis pasveikino iniciatyvą Akcizų įstatymu suvienodinti visas kuro rūšis, kad nekiltų noro nuo iškastinio kuro pereiti prie durpių kūrenimo. Nors tik apie 1 proc.

Lietuvoje išgaunamų durpių yra panaudojama energetikoje, daugiausia namų ūkiuose, tačiau jei akcizas šiai kuro rūšiai bus itin mažas (šiuo metu 16,6 Eur už toną, o siūloma didinti iki 50 Eurų už toną), ši kuro rūšis bus konkurencingesnė, nes pasižymi didesne kaitra už medieną.

„Dėl durpių gavybos naikinami durpynai, dėl ko per tūkstantmečius sukaupti didžiuliai organinės anglies kiekiai patenka į atmosferą CO₂ dujų pavidalu ją vis labiau šilindami. Todėl neturėtų būti daroma išimčių tokiai kuro rūšiai, skatinant ją naudoti kaip alternatyvą išskastiniam kurui, o juo labiau laikyti atsinaujinančiu ištekliu“, – teigia Nerijus Zableckis.

Klausimai dėl pažeidžiamų visuomenės grupių

Nevyriausybinių organizacijų atstovai taip pat pažymi, kad inicijuojant svarbius pokyčius ir ši kartą trūksta Aplinkos ministerijos aiškesnės komunikacijos su visuomene.

„Suprantame, kad brangstantys degalai kels ir prekių bei paslaugų kainą, tad tai labiausiai atsilieps mažesnių pajamų gyventojams. Be to, kaimo vietovių gyventojams ir dabar trūksta alternatyvų viešuoju transportu keliauti į darbą. Liko neatsakyti klausimai, kaip Akcizų įstatymo pakeitimai atsilieps pažeidžiamoms gyventojų grupėms ir kaip bus sprendžiama“, – teigia K. Kupšys, Vartotojų aljanso viceprezidentas.

Ji pabrėžė, kad teisingos žaliosios pertvarkos principas „nepalikti nė vieno už borto“ reikalauja nespręsti klimato kaitos problemų

pačių vargingiausiųjų sąskaita.

Pasak K. Kupšio, nelaukiant Europos Sąjungos planuojamo Socialinio klimato fondo veikimo pradžios 2026 m., jau dabar reikia rūpintis pažeidžiamomis grupėmis, dalį esamų Klimato kaitos fondo priemonių nukreipiant viešojo transporto plėtrai Lietuvos regionuose.

Už švarų orą ir sveikatą turime susimokėti

Europos Komisijos bei Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos vertinimu būtent Akcizų įstatymo pakeitimai labiausiai prisidėtų prie šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimo Lietuvoje.

Rūšiuojame, rūšiuojame, o...

Agnė SMOLIENĖ
Vytauto Didžiojo universitetas

Atkelta iš 14 p.

„Diegiami išmanūs elektros skaitikliai galėtų pagelbėti susigaudant, kas namuose yra didžiausias „elektros valgytojas“ ir kaip bendrą elektros suvartojimą būtų galima sumažinti. Pasirinkimas žaliojo elektros tiekėjo taip pat prisideda ne tik prie klimato kaitos mažinimo, bet ir gali mažinti energetinę priklausomybę nuo importo. Dabar turime unikalią galimybę, nes dėka elektros tiekėjų liberalizavimo gyventojai yra įgalinami taip pat rinktis atsinaujinančią energiją“, – tikina G. Liokienė ir papildo, kad remiantis 2022 m. atlikta apklausa, 39 proc. respondentų teigė, kad jie pasirinko būtent žaliąją elektrą.

Labai svarbus yra ir atsakingo vartojimo ir atliekų rūšiavimo skatinimas. Atsakingesnę vartojimą ir rūšiavimą reikėtų skatinti remiantis sėkmingomis užsienio praktikomis – pavyzdžiui, už tinkamą atliekų rūšiavimą galėtų būti mažinamas atliekų mokesčio tarifas. VDU docentė dr. G. Liobikienė pabrėžia, jog svarbus ir

siūlomame akcizų įstatymo projekte numatoma fiksuota kasmet auganti išmestos CO₂ tonos kaina nuo 10 iki 60 eurų 2030 metais.

Lietuvai nesiseka pasiekti numatytų 2023 m. šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimo transporto sektoriuje tikslų. Tad gali tekti mokėti baudas, kurios siektų 450-480 mln. eurų, o tai yra daug daugiau nei gyventojai suneštų per akcizų mokestį.

Bet kokiu atveju mums patiems teks susimokėti už tai, kad važinėjame taršiais automobiliais. Jei ne pinigais, tai sveikata. Lietuvai jau brangiai kainuoja gydyti oro taršos sukeltas lėtines ligas. Turime tiesiog nustoti teršti

Mokslininkė: vien tik rūšiavimas neišsprendžia atliekų pertekliaus žemėje

visuomenės sąmoningumo didinimas bei pasitikėjimo ugdymas, kad žmogus žinotų, jog jo išrūšiuotos atliekos ir toliau bus tvarkomos tinkamai ir naudingai.

„Rūšiuoti yra labai gerai, tačiau nevertėtų pamiršti, kad visgi pats efektyviausias būdas kovoti su atliekų pertekliumi žemėje ir poveikiu aplinkai bei klimato kaitai yra apskritai vengti perteklinio vartojimo, taip pat rinktis antrinių daiktų panaudojimą“, – tikina mokslininkė. Perteklinio vartojimo aspektas ypač aktualus kalbant apie maisto atliekas. Sumažinę iššvaistomo maisto kiekį prisidėtume ne tik prie klimato kaitos švelninimo, bet spręstume ir socialinę, maisto prieinamumo problemą.

Doc. dr. G. Liobikienė sako, kad mobilumas – dar viena sritis, susilaukianti daug dėmesio. „Viešasis transportas ir elektromobiliai yra viena iš alternatyvų mažinti miestų oro taršą ir iškastinio kuro naudojimą, tačiau kalbant apie pastaruosius, labai svarbu iš ko yra pagaminama juos, varanti, elektra..

orą, kuriuo patys kvėpuojame. Ir – imtis atsakomybės sprendžiant klimato krizę, ne todėl, kad kažkas „iš Europos“ grasina baudomis, o todėl, kad patys supranta, jog problemas reikia spręsti.

Be to, nevyriausybiniams organizacijoms kyla klausimų ir dėl surinkto akcizų mokesčio paskirstymo. „Lėšos eina į bendrą biudžetą ir mes nežinome, kiek bus skirta lėšų aplinkosaugos priemonėms įgyvendinti, o kiek – krašto saugumui užtikrinti. Mes siūlome pagalvoti apie alternatyvų Klimato kaitos fondą – tai suteiktų skaidrumo, kiek ir kam bus skiriama lėšų“, – svarsto Vartotojų aljanso viceprezidentas K. Kupšys.

Be to, elektromobiliai nesprendžia sisteminių transporto problemų, pavyzdžiui, automobilių spūčių, parkavimo, išteklių automobilių gaminiui poreikio augimo ir panašiai“, – tikina mokslininkė, kurios teigimu, klimato kaitos, kaip ir kitų aplinkos iššūkių, problematika yra įvairialypė ir reikalauja visaapimančių sprendimų.

Būtent į tokių sprendimų paiešką orientuojasi tarpdisciplininė Aplinkotyros katedros vykdoma Aplinkotyros ir aplinkos apsaugos bakalauro studijų programa, apimanti aplinkos fizinių, cheminių, biologinių elementų ir žmogaus tarpusavio sąveikas vietiniu ir globaliu mastu, labiausiai koncentruojantis į žmogaus poveikį aplinkai, taršą, įtaką bioįvairovei ir darniam vystymuisi bei galimus sprendimus šių aspektų valdymui įmonės, organizacijos, sektoriaus ar nacionaliniu lygmeniu. Plačiau apie programą: <https://www.vdu.lt/lt/studiju-programa/aplinkotyra-ir-aplinkos-apsauga/>